HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מסורת הש"ס

א) עדיות פ"ה מ"א תמורה לא. ע"ש, ג) [ל"ל דתמיא] ג) בכורות ז. תמורה ל: [זבחים עד:], ד) [תמורה לא.], ה) [סם סנהדרין פ. ע"ז מט. פסחים כז.], ו) [ברכות ס. וש"נ], ז) [ל"ל דתמיא], ח) [גיטין כג: מיר נא. ב"ק עח: סנהדרין (עה.) פ: תמורה י: יא. יט. כה. כח: ל: לא.], ט) [נקמן מז.], י) [ויקרא יא], כ) [שם ז.], ל) [בערך כתף], מ) ועיין תוס' עירובין סב: ד"ה אפילו ותוס' ביצה ו: ד"ה ביציס], נ) [ועיין היטב תוס' גיטין טז: ד"ה הא גנן], ס) [ל"ל רבא], ע) [ל"ל דהיא],

גליון הש"ם

גמ' רבי אליעזר סבר עובר ירך אמו. עיין רפ"ב דפרה:

מוסף רש"י

ולד טרפה. ואביו תמיס הרי זה וזה גורם (בכורות ז.). כח דהיתרא עדיף ליה. טוב לו להמיעונו כח דברי המתיר, שהוא קומץ על שמועתו ואינו יולא להתיר, אבל כח האוסרין אינה ראיה, שהכל יכולין להחמיר ואפילו בדבר המותר (ביצה ב:).

עין משפט נר מצוה

רלו א מיי' פ"ג מהל' מאכלות אסורות הלכה (יט) [י] סמג לאוין קלב טוש"ע י"ד סימן פו סעיף ג:

רלו ב מיי' פ"ג מהלכות איסורי מזבח הלכה יב:

ג [מיי' פ"ז מהלכות ע"ז הלכה יד סמג לאוין מה טוש"ע י"ד סימן קמב סעיף יא]:

ד [מיי' פ"ג מהלכות מאכלות אסורות הלכה יא סמג לאוין קלב טוש"ע י"ד סימן מז סעיף יח:

ה [מיי' פ"ג מהלכות איסורי מזבח הלכה יג ופי"ב מהלכות שחיטה הלכה י]:

רלח ו מיי' פי"ל מהלכות שחיטה הלכה ל סמג לאוין קלב טוש"ע י"ד סימן מז סעיף יח וסימן פו סעיף ט:

לעזי רש"י

פושט"א. כמות הביצים בהטלה אחת.

שיטה מקובצת

א) דהא לא גזרינן הכא ביעי: ב) אלא הא דתניא ולד טרפה ברייתא היא והוה מצי: ג) לאתויי ברייתא לפי שר' יהושע הוזכר בה:

רבינו גרשום

הכא תנאי היא: הוי זה וזה גורם דתרנגול דהיתירא ותרנגולת (דסבק) דטרפה: בדספנא מארעא. דליכא זה וזה גורם: א"כ גדלה גמרה מיבעי ליה. כלומר אי בשיחלא קמא שהיו הביצי' במעיה כשנטרפה זהו גמרה באיסור' ולא גדלה דגדלה משמע דלאחר כן שנטרפה גדלה באיסור: במאי קא מיפלגי כגון שנטרפה ולבסוף עיברה. כלומר השתא דסבירא לן דטרפה יולדת ומשבחת במאי קא מיפלגי ר' אליעזר ור' יהושע: כשנטרפ' ולבסוף עיברה. אי ולד מותר באכילה דזה וזה גורם מותר לר' אליעזר ולרבי יהושע אסור: איתיביה רב אשי לאמימר ושוין בביצת טרפה כו'. כלומר היאך אמרת דטרפה אינה יולדת והא הכא דטרפה טענה ביצים: הכא במאי עסקינן בשיחלא קמא. כלומר שהיו במעיה קודם שנטרפה אבל לאחר שנטרפה לא טענה אלא הא דתנן ולד טרפה ר' אליעזר אמר לא יקרב כו'. כלומר השתא דאמרת דטרפה אינה יולדת ר' אליעזר ור' יהושע במאי קא מפלגי כו': והלכתא בזכר עד י"ב חדש. כלומר ספק טרפה זכר כל שמתקיים י"ב חדש ודאי לא טריפה הוא: אמר רב פפא ש"מ מדרב הונא הא דאמר שמואל קישות שהתליע באביה כו'. כלומר ש"מ מדרב הונא דאמר כל שאין בו עצם אינו מתקיים י"ב חדש הא דאמר שמואל קישות שהתליע במחובר אסורה משום שרץ השורץ על הארץ:

דשיחלא קמא. בלע"ז פוסט"ל. אותן שהיו במעיה בשעה שנטרפה כולן אסורות דעובר ירך אמו הוא ועמה נטרפו: **מכאן ואילך.** היא והזכר גורמין להם שיבאו ודבר שאיסור והיתר גרמו לו שיגדל מותר: **ושוין.** ר' אליעזר ורבנן דפליגי בולד בהמה טרפה: **בדספנא מארעא.** היא מעצמה מתחממת בארץ ויולדת והוה חד גורם הוא: **גדלה.** כל גידוליה באיסור: **אלא הא דתנן.** כיון דאמרת דהאי מודים בביצת טרפה בדספנא מארעא דחד גורם הוא קאמר מכלל דפלוגתייהו בזה וזה גורם וע"כ בשנטרפה ולבסוף עיברה פליגי דאיכא זה וזה גורם: **במאי קא מיפלגי.** על כרחך בנטרפה ולבסוף עיברה: **להודיעך כחו דרבי יהושע.** תירוצא הוא: **סבירא ליה כרב אחא בר יעקב.** דאמר לעיל (דף מז:) הלכה טרפה יולדת: **ומפני לה לדאמימר לדאמרינן.** הני ביעי דטרפה כו' דאיכא לפלוגי בין שיחלא קמא לשיחלא בתרא אפילו בטרפה ודאית: **רבינא לא סבר לה.** כוותיה ולא מצי למימר דשיחלא בתרא דהא לא טענה הלכך מוקי לה לדאמימר בספק טרפה והכי קאמר דשיחלא קמא משהינן לה אי הדרה וטענה לאו טרפה היא ושרו קמאי: **מפני שגדלה באיסור.** אלמא טענה: **במאי קא מיפלגי.** על כרחך בעיברה ולבסוף נטרפה דאי בנטרפה בריאה מו לא טענה ודהא פליגי רבי אליעזר סבר [עובר] ירך אמו הוא והרי הוא כאחד מאיבריה: **ור' יהושע סבר כו'.** וכיון דהכי הוא אדמיפלגי כו': **ומודים.** ודאי בביצת [טרפה]: **בשיחלא קמא.** דכיון דאגידא ביה דמעורה בגידין כגופה דמיא: **והלכתא בזכר.** ספק טרפה דידיה אי שהי שניס עשר חדש ודאי לא נטרף ושוב אין צריך לבודקו כגון אם ספק דרוסה או נפולה או שמא ניקב הקרום מחמת שראינוהו שלקתה: **לא בריה שאין לה עלם אינה מתקיימת י"ב חדש.** ונפקא מינה כדמפרש רב פפא: **קישות שהתליעה באביה.** בעודה מחוברת: **אסורה.** התולעת באכילה דכיון דמהלכת בתוך הקישות והקישות מחוברת בקרקע שורש על הארץ[ע] קרינא ביה אבל התליעה בתלוש לאו שורש הוא עד דנפיק מיניה ומהלך על גבי הקרקע כדמפרש בשילהי פרקין (דף סז:): שמע

מכאן ואילך הוה ליה זה וזה גורם ומותר. אע"ג דבסוף כתובות (דף קיא:) פסקינן כר' יהודה בפרדות דמספקא ליה בפרק אותו ואת בנו (לקמן דף עט.) אי חוששין לזרע האב או לא היינו במילתא דשרי כל חד באפי נפשיה ולא שייך זה וזה גורם אבל הכא דחד אסור וחד שרי הוי ליה זה וזה גורם: **ושוין בביצת טרפה שהיא אסורה.** לא כמו שפירש הקונטרס דקאי אפלוגתא דרבי אליעזר ורבי יהושע אלא קאי אפלוגתא דבית שמאי ובית הלל דפליגי במתניתין במסכת עדיות (פ"ה מ"א) דתנן התם בית שלא נבלה שכמותה נמכרת בשוק ב"ש מתירין ובית הלל אוסרין ומודים בביצת טרפה שאסורה מפני שגידולה באיסור ואם תאמר דהשתא תשבי בית הלל בית נבלה כבשר דאסרי אפילו כמותה נמכרת בשוק ובפרק קמא דבילה (דף ו:) אמרינן השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות לאכלן בחלב ואפילו רבי יעקב לא פליג[ב] אלא דקאמר אם היו מעורות בגידים אסורות אבל בשאינן מעורות מותר ותירץ בהלכות גדולות דגבי איסור נבלה דאורייתא החמירו אבל בשר עוף בחלב דרבנן הקילו ורבינו תם תירץ דבביצת נבלה החמירו משום דנבלה הוי דבר האסור אבל בשר עוף בחלב דהוי היתר לכל חד וחד באפי נפשיה שרי ולפירושו מתיישב מה שמפרש בערוך[ג] דהא דאמר בריש פרק הדר עם הנכרי (עירובין דף סב:) דאפילו ביעתא בכותחתא לא ליסרי לייסרי קמי רביה דהיינו כגון ששחט התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות דאי בשתים ביצים אותן אין צריכין היתר דאין לך ע"ה שלא ידע שמותר בחלב ולפי תירוץ הלכות גדולות קשיא מאי אפילו דקאמר אפילו ביעתא בכותחתא אטו מי פשוט היתר זה כל כך טפי משאר מילי הא פלוגתא היא דלמאן דאמר בשר עוף בחלב דאורייתא אסירא מידי דהוה אביצת נבלה ויש לומר דלהכי קאמר אפילו שכל העולם היו נוהגין בו היתר ובפרק קמא דבילה (דף ו:) נמי פשיטא ליה לש"ס דשרי גבי הא דאמר רב בילא עם יליאת רוחה נגמרה דקאמר למאי אילימא דשרי לאוכלה בחלב הא במעי אמה אסירא והתניא השוחט התרנגולת כו' משמע דפשיטא ליה דלא הוה פליג רב ועוד י"ל דהיינו טעמא דאסרי ב"ה ביצת נבלה גזירה אטו ביצת

דחד אסור וחד שרי הוי ליה זה וזה גורם: **ושוין בביצת טרפה שהיא אסורה.** לא כמו שפירש הקונטרס דקאי אפלוגתא דרבי אליעזר ורבי יהושע אלא קאי אפלוגתא דבית שמאי ובית הלל דפליגי במתניתין במסכת עדיות (פ"ה מ"א) דתנן התם בית שלא נבלה שכמותה נמכרת בשוק ב"ש מתירין ובית הלל אוסרין ומודים בביצת טרפה שאסורה מפני שגידולה באיסור ואם תאמר דהשתא אמאי בית הלל בית נבלה כבשר דאסרי אפילו כמותה נמכרת בשוק ובפרק קמא דבילה (דף ו:) אמרינן השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות לאכלן בחלב ואפילו רבי יעקב לא פליג[ב] אלא דקאמר אם היו מעורות בגידים אסורות אבל בשאינן מעורות מותר ותירץ בהלכות גדולות דגבי איסור נבלה דאורייתא החמירו אבל בשר עוף בחלב דרבנן הקילו ורבינו תם תירץ דבביצת נבלה החמירו משום דנבלה הוי דבר האסור אבל בשר עוף בחלב דהוי היתר לכל חד וחד באפי נפשיה שרי ולפירושו מתיישב מה שמפרש בערוך[ג] דהא דאמר בריש פרק הדר עם הנכרי (עירובין דף סב:) דאפילו ביעתא בכותחתא לא ליסרי לייסרי קמי רביה דהיינו כגון ששחט התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות דאי בשתים ביצים אותן אין צריכין היתר דאין לך ע"ה שלא ידע שמותר בחלב ולפי תירוץ הלכות גדולות קשיא מאי אפילו דקאמר אפילו ביעתא בכותחתא אטו מי פשוט היתר זה כל כך טפי משאר מילי הא פלוגתא היא דלמאן דאמר בשר עוף בחלב דאורייתא אסירא מידי דהוה אביצת נבלה ויש לומר דלהכי קאמר אפילו שכל העולם היו נוהגין בו היתר ובפרק קמא דבילה (דף ו:) נמי פשיטא ליה לש"ס דשרי גבי הא דאמר רב בילא עם יליאת רוחה נגמרה דקאמר למאי אילימא דשרי לאוכלה בחלב הא במעי אמה אסירא והתניא השוחט התרנגולת כו' משמע דפשיטא ליה דלא הוה פליג רב ועוד י"ל דהיינו טעמא דאסרי ב"ה ביצת נבלה גזירה אטו ביצת

הני

טרפה וביצת טרפה אסורה משום דגמרה באיסור ומיהו אין נראה תירוץ זה דהא לא גזרינן[ד] ביעי דשיחלא בתרא אטו ביעי דשיחלא קמא ואטו ביעי דספנא מארעא[ה]: **אלא הא דתניא ולד טרפה[ו] כו'.** בריתא היא והוי מצי לאתויי מתניתין דתמורה (דף ג:) כל האסורים לגבי המזבח ולדותיהן מותרין רבי אליעזר אומר ולד טרפה לא יקרב לגבי מזבח אלא ניחא ליה לאתויי בריתא[ז] שרבי יהושע הוזכר בה: **במאי** קא מיפלגי בנטרפה. לשון הגמרא משמע דאי לאו דאמימר לא הוה קשה במאי קא מיפלגי אלא יש לומר משום דאסר אמימר דשיחלא קמא לא מיתוקם ליה פלוגתייהו בעובר ירך אמו ובעיברה ולבסוף נטרפה דאם כן קס ליה אמימר כרבי אליעזר דשמותי הוא ולאידך ליתנא דלקמן יש לפרש משום דקסבר טרפה אינה יולדת קא קשה ליה במאי קא מיפלגי דלא מיתוקמא פלוגתייהו בזה וזה גורם אסור ואם תאמר ואמאי לא ניחא ליה לרב אשי השתא לאוקומי פלוגתייהו בזה וזה גורם הא שמעינן ליה לרבי אליעזר בהדיא בפרק כל שעה (פסחים דף כז.) דאסר דקתני וכן היה רבי אליעזר אוסר בכל איסורין שבתורה ויש לומר דשמא לא שמיע ליה לרב אשי בריתא: **ורבי אליעזר סבר זה וזה גורם אסור.** כמו שהגירסא כאן כך יש לה להיות בפרק כל האסורין (תמורה דף לא.) ויש ספרים דגרסי התם למאן דאמר טרפה יולדת פליגי כשנטרפה ולבסוף עיברה דרבי אליעזר סובר עובר ירך אמו הוא ולית: **אי הכי אדמיפלגי** לגבוה ליפלגו להדיוט. לשון אי הכי קשה דבכל ענין יכול להקשות כן ולריך למצוא טעם למה היה מתיישב הא דמיפלגי לגבוה אי הוה מפרש פלוגתייהו בעובר ירך אמו יותר מהשתא דמוקי לה בזה וזה גורם ולאידך ליתנא איפכא[ט]: **והלכתא** בזכר כל שנים עשר חדש. למאי דמסקינן השתא הלכתא דטרפה אינה יולדת לא מיתוקמא פלוגתייהו דרבי אליעזר ורבי יהושע אלא בעובר ירך אמו ורבי יהושע סובר לאו ירך אמו הוא וגבי ביצה מודה כיון דאגידא בגופה כגופה דמיא ותימה דבריש שור שנגח את הפרה (ב"ק דף מז.) משמע איפכא דאמר[י] רבה פרה שהזיקה גובה מולדה מאי טעמא גופה היא תרנגולת שהזיקה אינו גובה מבילתה מאי טעמא פירשא בעלמא היא ומשמע דאפילו ליתא לפרה גובה הכל מולדה ואמאי הא אפילו אי סייע הולד בנגיחה[ט] דאי וולדה נגחו לא היה יכול לגבות מן הולד כל המזק היכא דליתא לפרה כיון דלאו ירך אמו הוא וגבי תרנגולת אמאי אינו גובה מבילתה ויש לומר דהתם מיירי בביצים גמורות דלא אגידי בגופה וגבי מזיק אמר ליה אייתי ראיה דההיא שעתא הוא אגידא בגופה ושקול וגבי טרפה אסור ולענין ולד היינו טעמא אף על גב דבעלמא עובר ירך אמו הוא לענין טרפות שאני דתלוי בחיות בהמה ולעובר יש לו חיות בפני עצמו ובבבא קמא (דף מז. ד"ה מאי) אתרכתי בו: הני